

WIJ ZIJN DIE MENSEN

Serie Wonderen

Een paar jaar geleden publiceerde onderzoeksbureau Motivaction de cijfers van een onderzoek naar het geloof in wonderen in Nederland. Negen miljoen Nederlanders geloven in wonderen en een op de vijf heeft er zelf een meegemaakt. Katholieken overigens het minst. Misschien daarom hoorde ik niet tot de uitverkorenen. Dacht ik. Tot ik stukken uit het rapport las. Het waren heel verschillende wonderen die zich aan de ondervraagden hadden voltrokken. Een van de respondenten schrijft: 'Iemand waar ik bevriend mee ben heeft als profielfoto op sociale media een roodborstje. Deze persoon is overleden. Op het moment dat ik het er moeilijk mee had, landde er een roodborstje op mijn schutting. Opvallend want ik heb een kat, dus normaal wagen de vogels zich niet in mijn tuin.' Een ander: 'Op de meest zwarte dag tijdens mijn gevecht tegen kanker, werd de verloren trouwring van mijn overleden vader door een automonteur in zijn voormalige auto teruggevonden en werden wij daar over gebeld door de garage. Ik heb toen opnieuw mijn schouders er onder gezet.' Ook ging het over een ontsnapping aan de dood of zwanger worden na een lange tijd. Dit soort ervaringen herken ik. (Niet het zwanger worden na een lange tijd trouwens). Maar zijn het wonderen? Of een wonderlijke -en gelukkige- samenloop van omstandigheden, wat toch net iets anders is. Als we dat vergelijken met de genezingsverhalen uit het evangelie zijn die uit een stuk wonderbaarlijker hout gesneden. Maar de gemeenschappelijke noemer tussen die nieuwe en die oude wonderverhalen is dat het meestal gaat over een onbegrijpelijke en onverwachte gebeurtenis met een positief effect tot gevolg.

Opvallend is dat veel mensen die betrokken zijn bij de wonderverhalen in het evangelie kampen met fysieke beperkingen. Ze zijn melaats, stom, blind of doof. Of de grootste beperking in het leven denkbaar: ze zijn dood. Zonder de ernst en zwaarte van lichamelijk lijden te ontkennen duidt de Duitse theoloog en therapeut Eugen Drewermann deze begrippen psychoanalytisch. De fysieke beperkingen staan symbool voor de ondermijnende krachten; obstakels die mensen belemmeren om te zijn wie ze zijn, om hun kracht en potentie ten volle te leven. Opvallend ook: de mensen worden genoemd bij hun tekort, alsof ze er mee samenvallen. Wat iets zegt over hoe de omgeving hen ziet. Of liever: wat iets zegt over wat de omgeving niet ziet, waar zij aan voorbij kijkt. In de concentratie op het onvermogen verdwijnt de mens. Wordt de ziel onzichtbaar.

In het vers dat we zojuist lazen gebeurt Jezus zich op de berg, tussen hemel en afgrond. Ondertussen installeert zich een zeer divers gezelschap, gekweld door alle denkbare en ondenkbare kwalen aan zijn voeten. Het is een Jeroen Bosch-achtige uitstalling van menselijk leed: verlamd, blind, stom, melaats.... Uitgestoten. Naamloos. Zielloos. Zo anders dan wij. Maar als we hun fysieke beperkingen interpreteren als metaforen, als beeldspraak voor psychische verwondingen wordt het duidelijk: Wij zijn die mensen.

De verlamden onder ons kunnen in hun droefheid en uitzichtloosheid geen kant op. Alle energie is uit hen gezogen. Het innerlijk vuur gedoofd, de veerkracht gebroken. Ze zijn als marionetten, willoos bungelend in de wind.

Of de stommen. In India waar ik werkte, werd op een dag een jongetje van zeven jaar binnengebracht. Zijn korte leven lang had hij opgesloten gezeten in een donkere kast. Die zeven jaar hadden hem op allerlei manieren aangetast, maar het meest aangrijpend vond ik dat hij geen woorden sprak, geen taal had. Stom gebleven was.

Mensen kunnen ook stom gemaakt. Hen wordt de mond gesnoerd, of er wordt simpelweg niet naar hen geluisterd. Met als gevolg dat ze zich hullen in zwijgzaamheid. 'Niet belangrijk. Laat maar.' Het tegenovergestelde gebeurt ook: ze gaan ratelen. Kunnen niet ophouden met praten in de hoop dat tenminste één woord, één zin door een ander opgepakt. Vaak vergeefs. Zoals in het epische relaas *The Waste Land* van T.S. Eliot, geschreven in het Europa van na de Eerste Wereldoorlog. Een wereld van loopgraven, chaos, verwoesting en nerveuze, wanhopige zinnen tegen dichtgebombardeerde oren: 'Mijn zenuwen zijn in de war vandaag/kapot/blijf bij me/Praat met me/ Waarom zeg je nooit iets/ Spreek/ waar denk je aan/ waaraan dan toch?/ Waaraan?/ Nooit weet ik wat je zit te denken/ denk.' Machteloze miscommunicatie. Zinnen die langs elkaar heen schampen en verdwijnen in de leegte. En dat terwijl elk mens iets unieks te zeggen heeft. Woorden die niet mogen ontbreken omdat anders iets aan de wereld ontbreekt.

En dan de tot angstige verbeelding sprekende melaatsen. Hun huid, de sensitieve verbinding tussen binnen- en buitenwereld is aangetast. Aangevreten. Melaatsheid betekent dat anderen gruwen van de gedachte je aan te raken, je walgend de rug toekeren. Melaatsheid leidt tot huidhonger, tot emotionele honger, tot innerlijke verdorring, tot het afsterven van huid en hart.

De verlamden, de stommen, de melaatsen..... stuk voor stuk verwonde mensen. Innerlijk verscheurd. Eenzaam. Bezeten door de duivel volgens veel overleveringen. Nee, ze zijn niet bezeten door de duivel, wie of wat dat ook moge zijn, ze zijn bezeten door zogenaamde 'maar geesten.' Ze hunkeren naar volledig mens zijn, alleen echoot in hen steeds dat eeuwige 'maar'. 'Maar ik kan het niet, maar ik ben niet goed genoeg, maar ze willen me niet, maar ik ben het niet waard. Maar ik ben te dom, te lelijk, te oud, te moe.' Jezus moet het vermogen gehad hebben mensen het vertrouwen te geven dat dat 'maar' onzinnige onzin is. Dat iedereen, zonder uitzondering, iets bij te dragen, mee te delen heeft. Erbij hoort. Volledig, onvoorwaardelijk. Hij raakt hen aan, kijkt in hun ogen, luistert naar hun vragen, spreekt verzachtende woorden. En in en aan de ontmoeting met Jezus genezen deze verwonde zielen, krijgen zij hun veerkracht en levensenergie terug, helen zij. Of zoals geschreven in de regels van het gedicht zojuist voorgedragen: 'iemand moest ernaar kijken en zeggen, wat is het, dit is het, en daar was het (...) mensen die daar zoals altijd en altijd voor het eerst in het nu zichzelf zijn'. Jezus raakt aan, kijkt, luistert, spreekt en daar is het: mensen die daar voor het eerst in het nu zichzelf zijn. Die helende ontmoeting, dat is het echte wonder. En het bijzondere van dit wonder is, dat we het zelf kunnen creëren. Elke dag opnieuw. Hoe? Daarvoor geeft de legendarische verhalenverteller en theatermaker Dario Fo een handreiking. In zijn stuk *Mistero Buffo* legt hij Jezus de volgende tekst in de mond: "Delen met anderen. Altijd! Zelfs als je niets hebt. Het enige dat je hebt moet je met anderen delen. De tegenslag moet je delen en het lijden. En de vreugde en de welvaart. Alles wat je hebt. En al die vervloekte dingen die je overkomen. Samen met anderen moet je blijven en hun vertellen wat je overkomt. ...alles wat je meemaakt. Want samen met de anderen zul je nooit verliezen". Delen, geven, en daarin ontmoeten.

Wanneer wij zeggen dat we willen leven in zijn geest betekent dat dat wij zo met de ander en onszelf willen omgaan. Dat alles mag gedeeld en meegedeeld. Dat we grote, kleine, eeuwige dingen aan elkaar doen. Luisteren, aanraken, zachte woorden spreken. Dat we ogen, oren, lippen, handen, huid zijn voor anderen. Dat we hoop tegen wanhoop leven. Hoop tegen wanhoop doorgeven. Dat we voor elkaar een bron van moed en vertrouwen zijn waardoor het onmogelijke mogelijk wordt. Waardoor 'in wildernissen water uitbreekt, door steppen rivieren stromen, het gloeiende zand een vijver wordt, dorstige grond een oase.' Waardoor we mens worden aan elkaar. Of in de woorden van de het gedicht: 'Het is geen verhaal dat we maakten maar iets dat er was. Alleen maar gevonden hoefde te worden'. Dat we mogen zien en herkennen en vinden, vinden, vinden. Ik hoop vurig dat niet vijf maar zeventien miljoen Nederlanders dit wonder hebben ervaren en steeds opnieuw zullen ervaren, de katholieken inclusief. 'Wij, niet ik en jij alleen, zullen gaan met elkaar'. Zo moge het zijn.

Colet van der Ven